

О. А. Пурденко,
аспірант, Національний університет державної податкової служби України

АНАЛІЗ НЕПРЯМИХ ПОДАТКІВ ТА ІНШИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ В ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЧНІЙ ГАЛУЗІ У УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

У статті проведено детальний аналіз сплати непрямих податків та інших податків і зборів до бюджету підприємствами електроенергетики за ряд років. Визначено організаційно-економічні передумови адаптації податкового законодавства України до норм Директив Ради ЄС в частині непрямих податків галузі електроенергетики.

This article provides a detailed analysis of indirect taxes and other taxes to the budget power companies for a number of years. To organizational and economic conditions of adaptation of the tax legislation of Ukraine to standards of EU Directives in the field of indirect taxation power.

Ключові слова: електроенергетична галузь, акцизний податок, податок на додану вартість, Податковий кодекс України, євроінтеграція.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

В умовах стрімких глобалізаційних та інтеграційних процесів питанню гармонізації оподаткування приділяється неабияка увага. Місія реформування податкової системи в Україні полягає не лише у побудові сучасної та водночас справедливої фіскальної політики, яка зумовила б рівність усіх платників перед законом, а й забезпечення досягнення стратегічних цілей таких як членство в Європейському Союзі (далі ЄС).

На шляху досягнення поставленої мети значну роль відіграє стратегічна галузь країни — електроенергетика. Євроінтеграція неможлива без адаптації чинного законодавства України вимогам норм Директив Ради ЄС, в тому числі і в частині оподаткування галузі електроенергетики сфери матеріального виробництва непрямими податками.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ І НА ЯКІ СПИРАЄТЬСЯ АВТОР

Основні аспекти проблематики реформування вітчизняної податкової системи предметно аналізувалась такими науковцями: В. Андрущенко, О. Даніловим, З. Варналієм, О. Василюком, В. Гейцем, А. Крисоватим, П. Мельником, А. Поддєрьогіним, Т. Хацаюк, С. Юрієм та іншими. Однак питання гармонізації оподаткування в Україні та країнах Євросоюзу, в частині оподаткування електроенергетики непрямими податками, залишається недостатньо дослідженими.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

На сьогоднішній день наша країна в процесі стрімких інтеграційних енергетичних процесів має певні пріоритети відносно унікального геополітичного та географічного розташування в межах Європи. Територія України розташована на межі із західними країнами, які є членами Європейського Союзу, цей фактор сприятливо впливає на прокладання транзитних маршрутів постачання електроенергії.

Запровадження євроінтеграційних процесів у галузі електроенергетики можливе за умови вирішення проблем по вдосконаленню як технологічних, так і еконо-

Таблиця 1. Частка непрямих податків у деяких країнах Євросоюзу за період з 2006 по 2009 рр., %

Країна	Частка непрямих податків, % у загальному обсязі податкових надходжень			
	2006	2007	2008	2009
Бельгія	30,7	30,2	29,5	29,9
Болгарія	56,1	51,1	55,3	53,2
Чехія	30,7	30,9	31,9	33,9
Данія	36,4	36,7	36,1	35,4
Німеччина	31,6	32,8	32,6	32,6
Естонія	44,0	43,0	38,7	42,4
Ірландія	44,1	43,2	42,6	40,8
Іспанія	34,8	32,5	30,9	29,5
Франція	35,3	35,5	35,2	36,4
Італія	36,0	34,8	32,9	32,1
Кіпр	49,0	47,9	47,4	43,6
Латвія	43,3	41,2	38,3	41,0
Литва	38,9	40,2	39,5	40,3
Люксембург	35,7	35,4	33,6	32,1
Угорщина	41,0	40,2	39,7	42,1
Мальта	45,4	43,7	43,6	41,8
Нідерланди	33,6	33,6	32,5	32,0
Австрія	34,5	34,1	33,7	35,0
Польща	42,8	41,4	42,1	41,2
Португалія	47,0	45,0	43,8	41,7
Румунія	44,9	43,4	42,7	40,9
Словенія	39,7	39,5	38,6	38,3
Словаччина	39,2	39,0	36,8	36,9
Фінляндія	31,8	30,9	30,6	31,9
Швеція	34,7	35,4	39,1	40,5

Джерело: Taxation trends in the European Union. / Annex A: tables (xls 5.43 Mb) / [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/index_en.htm. -Заголовок з титулу екрану

Таблиця 2. Частка акцизів та податків на споживання у деяких країнах Євросоюзу за період з 2006 по 2009рр., у %

Країна	Частка акцизів та податків на споживання, % у загальному обсязі податкових надходжень			
	2006	2007	2008	2009
Бельгія	5,1	4,9	4,6	4,9
Болгарія	15,8	17,4	18,4	18,8
Чехія	10,2	10,8	9,6	11,0
Данія	6,8	6,6	6,6	6,8
Німеччина	7,2	6,7	6,5	6,7
Естонія	11,1	11,4	10,4	14,0
Ірландія	7,6	7,6	8,2	9,6
Іспанія	6,2	6,0	6,4	7,1
Франція	5,2	4,7	4,8	4,9
Італія	5,2	4,8	4,5	4,9
Кіпр	10,7	9,0	8,4	9,1
Латвія	10,9	9,4	11,0	13,9
Литва	10,0	9,8	10,1	11,9
Люксембург	10,7	10,0	9,8	9,2
Угорщина	9,0	8,4	8,3	8,9
Мальта	9,1	9,7	9,0	8,8
Нідерланди	6,4	6,3	6,0	6,0
Австрія	6,1	6,0	5,8	5,8
Польща	11,9	12,0	13,0	11,9
Португалія	9,6	8,5	8,3	8,8
Румунія	11,1	10,5	9,6	11,8
Словенія	8,6	8,7	9,0	11,0
Словаччина	9,9	12,1	9,2	9,7
Фінляндія	8,4	7,8	7,7	8,0
Швеція	5,9	5,8	5,8	6,2

Джерело: Taxation trends in the European Union / Annex A: tables (xls 5.43 Mb). / [Електронний ресурс] -Режим доступу: http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/index_en.htm. — Заголовок з титулу екрану.

мічних умов функціонування електроенергетичних ринків України. Створення сприятливих економічних умов функціонування галузі електроенергетики може бути досягнуте, зокрема, й за допомогою впровадження відповідних інструментаріїв з боку податків.

Одним із основних напрямів реформування податкової системи України є впровадження норм Податкового кодексу з урахуванням норм Директив Ради ЄС, які регулюють питання оподаткування непрямими податками також. Але електроенергетична галузь нашої країни потребує впровадження досвіду оподаткування підприємств електроенергетики та електроенергії країнами Євросоюзу, в тому числі і непрямими податками. В разі гармонізації податкового законодавства в даному напрямі та виконання поставлених умов ЄС, в Україні є всі передумови виходу на зовнішні ринки. Для нашої держави вступ до Європейського Союзу — це можливість інтеграції в майбутньому, адже на сьогоднішній день у світі відбуваються досить стрімкі проце-

си глобалізації. Євроінтеграція зумовлює можливість досягнути надійного та прогнозованого стану економіки, а також забезпечує вільний доступ до світових ринків товарів та послуг.

ФОРМУЛЮВАННЯ МЕТИ СТАТТІ

Метою даного дослідження є проведення аналізу застосування норм податкового законодавства в частині непрямих податків і зборів у галузі електроенергетики в країнах Євросоюзу та аналіз сплати непрямих податків та інших податків і зборів до бюджету вітчизняними підприємствами електроенергетики. Проведений аналіз надасть можливість узагальнити певні висновки, стосовно оподаткування підприємств електроенергетики непрямими податками з урахування впроваджених нових норм Податкового кодексу України.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБГРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Особливістю непрямих податків є те, що вони складають систему податків на споживання, об'єктом оподаткування яких є не особи, майно чи доходи, а різноманітні предмети споживання. Непрямі податки посідають важливе місце у фінансуванні державних потреб (табл. 1).

Непрямі податки можна структурувати за трьома основними групами: перша — податки на споживання: податки з предметів розкоші; податок на задоволення (податок на карти або клубні квитки); друга — мито: зовнішнє, внутрішнє; акцизи — податки на предмети споживання під час обробки сировини або напівфабрикатів, характерною ознакою яких є перекладання на платника на наступних етапах просування товару [2].

Другим за значимістю непрямим податком для

Таблиця 3. Непрямі податки та інші вирахування з доходу підприємств за КВЕД 40.1 у 2005—2009 рр. (згідно даних ф.2 "Звіт про фінансові результати"), тис. грн.

Показник	2005	2006	2007	2008	2009
Автономна республіка Крим	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Вінницька область	4 334,7	5 165,8	7 897,2	11 312,0	11 143,0
Волинська область	0,0	0,0	1 219,9	40,0	0,0
Дніпропетровська область	0,0	19,8	0,0	0,0	0,0
Донецька область	0,0	16 906,8	3 365,6	8 169,0	50 789,0
Житомирська область	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Закарпатська область	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Запорізька область	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Івано-Франківська область	4 662,4	0,0	5 335,0	0,0	0,0
Київська область	0,0	9,0	0,0	215,0	0,0
Кіровоградська область	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Луганська область	192,6	13,7	0,0	0,0	0,0
Львівська область	0,0	0,0	0,0	3,0	198,0
Миколаївська область	165,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Одеська область	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Полтавська область	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Рівненська область	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Сумська область	5 206,0	0,0	3,4	243,0	2 931,0
Тернопільська область	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Харківська область	25,8	1 271,7	2 809,1	7 347,0	6 840,0
Херсонська область	19 266,0	13 434,0	11 430,0	0,0	0,0
Хмельницька область	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Черкаська область	0,0	0,0	0,0	0,0	502,0
Чернівецька область	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Чернігівська область	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
місто Київ	71 488,4	20,1	454,3	5 079,0	997,0
місто Севастополь	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Всього	105 341,1	36 840,9	32 514,5	32 408,0	73 400,0

Джерело: Дані надані Інформаційно-аналітичним агентством ДП Держ.ком. статистики України [Електронний ресурс]. — К.: електро.xls (71 Кб) — Назва з титулу екрану.

наповнення бюджету, після ПДВ, є акцизний податок. У даний час акцизи застосовуються в усіх країнах з ринковою економікою. Вони встановлені на обмежений перелік товарів та відіграють подвійну роль: по-перше, це одне з важливих джерел доходів бюджету; по-друге, це засіб обмеження споживання підакцизних товарів (в основному соціально шкідливих) і регулювання попиту та пропозиції товарів [5]. Якщо характеризувати ставки акцизів в країнах-членах Євросоюзу, то варто відзначити значні диспропорції між членами Євросоюзу, про що свідчать дані наведені в табл. 2.

Така різка диференціація акцизів стимулює активний туристичний шопінг з метою експорту підакцизних товарів (переважно алкогольних напоїв, акцизних виробів і бензину) із країн з низьким рівнем акцизів у країни Євросоюзу, що стягують високі акцизи.

У вітчизняному Податковому кодексі передбачено всі чинні норми щодо оподаткування підакцизної продукції, що діяли до його прийняття, а також встановлено ставки акцизного податку та визначено особливості оподаткування. Позитивним є те, що норми Податкового Кодексу щодо акцизного податку зручні та зрозумілі для користування, норми взаємно узгоджені і не містять протиріч з іншими нормами Податкового Кодексу та нормами чинного законодавства. З метою створення в Україні стабільної та простої для розуміння системи справляння акцизного податку, 6 законів України об'єднано в один, назву "акцизний збір" змінено на "акцизний податок", що відповідає його економічній суті, та визначено види підакцизних товарів.

Одним із основних напрямів удосконалення оподаткування акцизним податком у Податковому кодексі була адаптація законодавства України до норм Директиви Ради ЄС, які регулюють питання оподаткування акцизним податком, а саме — в розділі VI "Акцизний податок" Податкового кодексу:

— дається визначення акцизного складу як розміщення на обмеженій території, в яких розпорядником акцизного складу під час здійснення господарської діяльності виробляються, зберігаються, одержуються чи видаються підакцизні товари, та визначення розпорядника акцизного складу — суб'єкта господарювання, який одержав ліцензію на право виробництва підакцизної продукції, що відповідає нормам Директиви Ради 92/12/ЄЕС;

— об'єктами оподаткування замість оборотів з реалізації визначено операції з реалізації та ввезення підакцизних товарів. Зазначена норма приведена у відповідність до Директиви Ради 92/12/ЄЕС, згідно якої зобов'язання щодо сплати акцизного збору виникають у момент випуску для споживання,

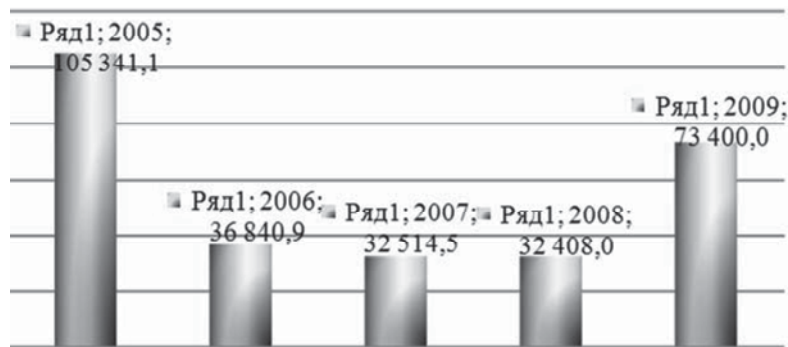

Рис. 1. Динаміка показника "Непрямі податки та інше відрахування з доходу" у 2005—2009 рр. (за даними ф.2 "Звіт про фінансові результати")

що означає будь-який вихід з-під режиму призупинення оподаткування;

— дано визначення прав і обов'язків постійного представника органу державної податкової служби на акцизному складі.

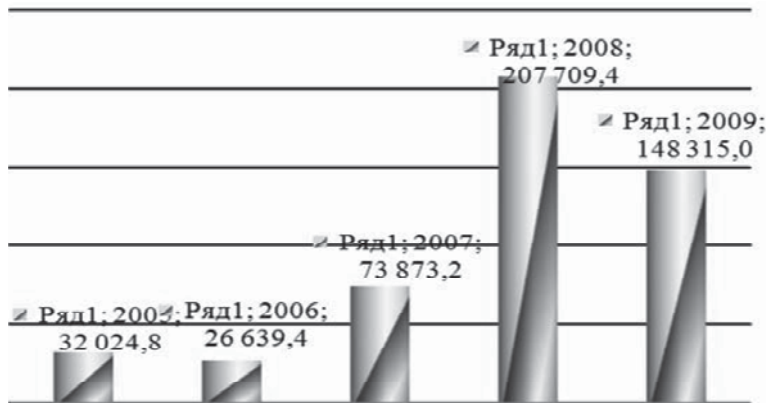
Іншим видом непрямих податків є мито. Мито стягується при перетині кордону, тобто при імпорті, експорті та транзиті товарів. Мито включається в ціну товарів, його ставка диференційована за групами товарів, перелік яких значно ширший за перелік підакцизних товарів. Країни Заходу використовують сьогодні митне оподаткування на відносно низькому рівні. У країнах, що розвиваються, рівень митного оподаткування імпорту значно вищий. Середній рівень митних тарифів багатьох країн, що розвиваються, складає 38—40%, а ставки коливаються від 1 до 100% і більше. На окремі товари встановлюється мито 150—200% і вище [6]. В Україні Податковим кодексом передбачено мито у складі непрямих податків, проте більш детальна інформація щодо справляння та адміністрування даного виду податку зазначається у Митному кодексі, що на даний час знаходиться у розробці.

Таблиця 4. Непрямі податки та інші вирахування з доходу підприємств за КВЕД 40.1 у 2005—2009 рр. (згідно даних ф.2-м "Звіт про фінансові результати), тис. грн.

Показник	2005	2006	2007	2008	2009
1	2	3	4	5	6
Автономна республіка Крим	1 229,0	1 476,8	601,0	888,9	399,7
Вінницька область	150,4	644,2	1 035,8	1 172,4	1 351,9
Волинська область	75,1	81,7	148,1	240,5	266,2
Дніпропетровська область	495,0	1 083,7	1 046,9	2 609,5	4 004,4
Донецька область	525,1	677,6	1 329,8	12 951,0	20 604,6
Житомирська область	211,9	270,3	317,9	927,0	1 341,4
Закарпатська область	18,7	0,0	273,3	519,8	85,9
Запорізька область	520,8	760,6	37 623,7	1 862,8	992,4
Івано-Франківська область	353,5	517,2	582,2	26 305,4	26 725,7
Київська область	566,8	862,8	2 567,5	4 029,6	2 480,7
Кіровоградська область	0,0	67,1	219,7	300,8	281,7
Луганська область	118,2	70,6	2 326,6	114 347,3	8 953,4
Львівська область	154,2	271,8	8 060,3	1 769,9	975,0
Миколаївська область	373,3	318,0	185,8	19,6	28,9
Одеська область	10 445,8	1 471,8	652,2	3 423,8	2 251,4
Полтавська область	332,5	1 099,4	561,9	1 028,4	1 398,2
Рівненська область	876,7	853,7	1 052,9	1 861,2	2 591,1
Сумська область	341,5	498,5	104,9	173,8	230,5
Тернопільська область	1 110,8	524,9	1 431,0	2 262,8	2 323,1
Харківська область	1 599,0	736,2	7 400,5	897,4	21 669,5
Херсонська область	747,0	6,7	264,7	571,8	962,3
Хмельницька область	385,9	555,9	898,4	852,0	416,1
Черкаська область	193,9	356,7	308,1	230,5	366,4
Чернівецька область	595,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Чернігівська область	10,6	0,1	197,7	253,7	281,0
місто Київ	10 591,8	13 433,1	4 470,2	27 745,8	47 333,5
місто Севастополь	1,8	0,0	212,1	463,7	0,0
Всього	32 024,8	26 639,4	73 873,2	207 709,4	148 315,0

Джерело: Дані надані Інформаційно-аналітичним агентством ДП Держ.ком. статистики України [Електронний ресурс]. — К.: електро.xls (71 Кб) — Назва з титул. екрану.

Рис. 2. Динаміка показника "Непрямі податки та інше відрахування з доходу" великих підприємств у 2005-2009 рр. (за даними ф.2-м Звіт про фінансові результати)

Підприємства електроенергетичної галузі входять до числа платників непрямих податків. Нижче наведені дані по непрямим податкам та іншим відрахуванням з доходу підприємств за КВЕД 40.1 "Виробництво та розподілення електроенергії".

Дані табл. 3. свідчать, про зниження ефективності справляння непрямих податків протягом 2005—2009 рр. Зокрема, у 2005 р. великими підприємствами електроенергетичної галузі було сплачено 105341,1 тис. грн. до бюджету, а у 2006—2008 рр. цей показник складав близько третини зазначеної величини — 36 840,9 тис. грн., 32 514,5 тис. грн. та 32 408,0 тис. грн. відповідно. У 2009 р. спостерігається зростання надходжень до бюджету, їх загальна величина по непрямим податках складала 73400,0 тис. грн. Тенденцію змін ілюструє рис. 1.

Таблиця 5. Ланцюгові темпи приросту непрямих податків та інших відрахувань з доходу (розраховано за даними ф. 2 "Звіт про фінансові результати")

Показник	2006	2007	2008	2009
1	2	3	4	5
Автономна республіка Крим	-	-	-	-
Вінницька область	19,2	52,9	43,2	-1,5
Волинська область	-	-	-	-
Дніпропетровська область	-	-100,0	-	-
Донецька область	-	-80,1	142,7	521,7
Житомирська область	-	-	-	-
Закарпатська область	-	-	-	-
Запорізька область	-	-	-	-
Івано-Франківська область	-100,0	-	-100,0	-
Київська область	-	-100,0	-	-100,0
Кіровоградська область	-	-	-	-
Луганська область	-92,9	-100,0	-	-
Львівська область	-	-	-	6 500,0
Миколаївська область	-100,0	-	-	-
Одеська область	-	-	-	-
Полтавська область	-	-	-	-
Рівненська область	-	-	-	-
Сумська область	-100,0	-	7 047,1	1 106,2
Тернопільська область	-	-	-	-
Харківська область	4 829,1	120,9	161,5	-6,9
Херсонська область	-30,3	-14,9	-100,0	-
Хмельницька область	-	-	-	-
Черкаська область	-	-	-	-
Чернівецька область	-	-	-	-
Чернігівська область	-	-	-	-
місто Київ	-100,0	2 160,2	1 018,0	-80,4
місто Севастополь	-	-	-	-
Всього	-65,0	-11,7	-0,3	126,5

Джерело: Дані надані Інформаційно-аналітичним агентством ДП Держ.ком. статистики України [Електронний ресурс]. — К.: електро.xls (71 Кб) — Назва з титулу екрану.

Розміри сплати непрямих податків підприємствами електроенергетичної галузі, що складають звітність за скороченою формою, ілюструє табл. 4.

За даними табл. 4. найбільше надходжень до бюджету в результаті сплати непрямих податків спостерігається у 2008 р. За цей час підприємствами електроенергетичної галузі, що складають звітність за скороченою формою було сплачено 207 709,4 тис. грн. Динаміку сплат ілюструє рис. 2.

Ланцюгові темпи приросту непрямих податків та інших відрахувань з доходу, розраховані за даними ф. 2 "Звіт про фінансові результати", наведено у табл. 5.

За розрахунками, наведеними у табл. 5, можна зробити висновок, що у різні роки даний показник змінювався по-різному. Так, в цілому по Україні у 2006 р. порівняно з 2005 р. відбулося зниження його на 65,0 %, у 2007 р. порівняно з 2006 р. він знизився на 11,7 %, у 2008 р. порівняно з 2007 р. на 0,3 %, а в 2009 збільшення на 126,5 %.

За розрахунками наведеними у табл. 6. можна сказати, що певної закономірності у зміні показника, що розглядається, немає. В цілому по Україні в порівнянні з попереднім роком він зменшився у 2006 р. на 16,8 %, у 2007 р. збільшився на 177,3 %, у 2008 — збільшився на 181,2 %, у 2009 — зменшився на 28,6 %. Найбільше у 2009 р. обсяги непрямих податків та інших відрахувань з доходу збільшилися у Харківській області.

У табл. 7. наведено дані про навантаження непрямих податків та інших відрахувань з доходу на валовий дохід (за даними ф. 2 "Звіт про фінансові результати") у 2005—2009 рр.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Отже, особливістю непрямих податків є те, що вони складають систему податків на споживання, об'єктом оподаткування яких є не особи, майно чи доходи, а різноманітні предмети споживання. В Україні, як і в цілому у світі, непрямі податки займають дедалі вагомішу частку у системах оподаткування — розвиваються різні форми непрямих податків, варіюють їх ставки. Податкова політика уряду України щодо непрямих податків повинна бути спрямована на зменшення частки ухильня від сплати непрямих податків з одночасним зменшенням адміністративного тягаря їх справляння.

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Прийняття Податкового кодексу України враховує основні стратегічні напрями, закладені положеннями Концепції реформування податкової системи України та Директивами Ради ЄС, які регулюють питання оподаткування акцизним податком. Для забезпечення цілісності методичного підходу щодо встановлення ставок акцизного податку для товарів, які переважно імпортуються на митну територію України, ставки акцизного податку перераховані з національної валюти (гривні) у європейську валюту євро. Відповідно до стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку в частині енергозбереження та покращення екологічного

стану докільця, розділом "Акцизний податок" Податкового кодексу передбачено запровадження зниженої ставки податку на бензини моторні сумішеві з вмістом добоавок на основі біоетанолу та диференціація ставок акцизного податку на дизельне паливо в залежності від вмісту сірки, але не передбачено оподаткування акцизним збором електроенергії — як товару споживання. На нашу думку, це є основною відмінністю оподаткування електроенергетики в Україні та країнах Євросоюзу. Впровадження даного податку на території нашої держави поки що неможливо, що зумовлено інженерно-технічною специфікою функціонування електроенергетики, тому існують всі перспективи розробок у даному напрямку.

Література:

1. Данілов О.Д., Паєнтко Т.В. Проблеми справляння акцизного збору та шляхи їх усунення// *Фінанси України*. — 2010. — №5. — С. 58—65.
2. Гринкевич С.С. Еволюція теоретичних поглядів на економічну природу та наслідки непрямого оподаткування / С.С. Гринкевич, Г.В. Севастьянова; М.М. Голубка — [Електронний ресурс].-Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvntlu/19_11/100_Grynkiwycz_19_11.pdf — Заголовок з титулу екрану.
3. Єфименко Т.І. Податковий кодекс України як перший крок на шляху реформування вітчизняної по-

Таблиця 6. Ланцюгові темпи приросту непрямих податків та інших відрахувань з доходу (розраховано за даними ф. 2-м "Звіт про фінансові результати")

Показник	2005	2006	2007	2008	2009
Автономна республіка Крим	-	20,2	-59,3	47,9	-55,0
Вінницька область	-	328,3	60,8	13,2	15,3
Волинська область	-	8,8	81,3	62,4	10,7
Дніпропетровська область	-	118,9	-3,4	149,3	53,5
Донецька область	-	29,0	96,3	873,9	59,1
Житомирська область	-	27,6	17,6	191,6	44,7
Закарпатська область	-	-100,0	-	90,2	-83,5
Запорізька область	-	46,0	4 846,6	-95,0	-46,7
Івано-Франківська область	-	46,3	12,6	4 418,3	1,6
Київська область	-	52,2	197,6	56,9	-38,4
Кіровоградська область	-	-	227,4	36,9	-6,3
Луганська область	-	-40,3	3 195,5	4 814,8	-92,2
Львівська область	-	76,3	2 865,5	-78,0	-44,9
Миколаївська область	-	-14,8	-41,6	-89,5	47,4
Одеська область	-	-85,9	-55,7	425,0	-34,2
Полтавська область	-	230,6	-48,9	83,0	36,0
Рівненська область	-	-2,6	23,3	76,8	39,2
Сумська область	-	46,0	-79,0	65,7	32,6
Тернопільська область	-	-52,7	172,6	58,1	2,7
Харківська область	-	-54,0	905,2	-87,9	2 314,7
Херсонська область	-	-99,1	3 850,7	116,0	68,3
Хмельницька область	-	44,1	61,6	-5,2	-51,2
Черкаська область	-	84,0	-13,6	-25,2	59,0
Чернівецька область	-	-100,0	-	-	-
Чернігівська область	-	-99,1	197 600,0	28,3	10,8
місто Київ	-	26,8	-66,7	520,7	70,6
місто Севастополь	-	-100,0	-	118,6	-100,0
Всього	-	-16,8	177,3	181,2	-28,6

Джерело: Дані надані Інформаційно-аналітичним агентством ДП Держ.ком. статистики України [Електронний ресурс]. — К.: електро.xls (71 Кб) — Назва з титулу екрану.

- даткової системи// *Фінанси України*. — 2010. — № 12. — С. 3—11.
4. Поддєрьогін А.М. Податок на додану вартість та його вплив на діяльність суб'єктів підприємництва// *Фінанси України*. — 2010. — №5. — С. 48—57.
5. Ривак Н.О. Розвиток системи непрямого оподаткування в економіці країн світу / Н.О. Ривак [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Eir/2008_4/166-170.pdf — Заголовок з титулу екрану.

Таблиця 7. Навантаження непрямих податків та інших відрахувань з доходу на валовий дохід (за даними ф. 2 "Звіт про фінансові результати")

Показник	2005	2006	2007	2008	2009
Автономна республіка Крим	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Вінницька область	0,010	0,009	0,011	0,012	0,011
Волинська область	0,000	0,000	0,003	0,000	0,000
Дніпропетровська область	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Донецька область	0,000	0,002	0,000	0,000	0,003
Житомирська область	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Закарпатська область	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Запорізька область	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Івано-Франківська область	0,007	0,000	0,006	0,000	0,000
Київська область	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Кіровоградська область	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Луганська область	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Львівська область	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Миколаївська область	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Одеська область	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Полтавська область	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Рівненська область	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Сумська область	0,011	0,000	0,000	0,000	0,003
Тернопільська область	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Харківська область	0,000	0,001	0,001	0,002	0,002
Херсонська область	0,036	0,021	0,014	0,000	0,000
Хмельницька область	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Черкаська область	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Чернівецька область	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Чернігівська область	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
місто Київ	0,002	0,000	0,000	0,000	0,000
місто Севастополь	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Всього	0,001	0,000	0,000	0,000	0,000

Джерело: Дані надані Інформаційно-аналітичним агентством ДП Держ.ком. статистики України [Електронний ресурс]. — К.: електро.xls (71 Кб) — Назва з титулу екрану.

6. Офіційний сайт КРМГ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.kpmg.com> — Заголовок з титулу екрану

7. Спільний європейський економічний простір: гармонізація мегарегіональних суперечностей: монографія/[за заг. редакцією Д.Г. Лук'яненка, В.І. Чужикова].- К.:КНЕУ, 2007. — 544 с.

8. Хацаюк Т.В., Проскурняков К.І. Непряме оподаткування в Україні: шляхи реформування в процесі євроінтеграції [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://intkonf.org/hatsayuk-tv-proskuryakov-ki-nepryame-opodatkuвання-v-ukrayini-shlyahi-reformuvannya-v-prots>

9. Ярошенко Ф.О. Реформування податкової системи України в контексті прийняття Податкового кодексу (коментарі до пропозицій Міністерства фінансів України) // *Фінанси України*. — 2010. — № 7. — С. 3—21.

Стаття надійшла до редакції 02.07.2011 р.